Enskild motion M1289

SVERIGES RIKSDAG

# Motion till riksdagen 2026/27:1360

**av Jesper Skalberg Karlsson (M)**

# Försvaret av Gotland

## Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga nya sätt att stärka det militära och civila försvaret på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

Vårt närområde är i dag mer osäkert än på många decennier. Det ryska fullskaliga anfallskriget mot Ukraina är nu inne på sitt femte år och fortsätter att skörda liv, förstöra städer och underminera den europeiska säkerhetsordningen. Händelserna i vår omvärld visar att hotet inte är abstrakt eller avlägset – utan påtagligt och närvarande.

Under de senaste åren har vi sett flera ryska kränkningar av luftrum och territorialvatten i vårt närområde, bland annat mot våra grannländer i Östersjöregionen. Dessa provokationer är en del av ett mönster där Ryssland systematiskt försöker utmana både internationell rätt och våra gemensamma säkerhetsstrukturer.

Rysslands olagliga annektering av Krim 2014 ligger i dag mer än ett decennium tillbaka, men är en ständig påminnelse om att det finns angripare som vill rita om gränser med våld. Det pågående fullskaliga kriget mot Ukraina och de senaste årens aggressiva agerande mot våra demokratiska grannländer visar att Sverige inte kan ta sin säkerhet för given.

Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i försvarsalliansen Nato. Genom medlemskapet bygger vi säkerhet tillsammans med våra nordiska grannar och andra

demokratier på en nivå som tidigare inte varit möjlig. Att gå in i alliansen var ett rationellt och nödvändigt steg för att stärka vårt skydd mot de hot som Sverige, Östersjöregionen och Europa nu möter.

Att gå med i Nato innebar ett tydligt avsteg från den alliansslösa hållning Sverige haft under lång tid. Men det var också en nödvändig anpassning till den nya tidens utmaningar, som inte kan mötas med samma verktyg och organisation som under det kalla kriget. En central del av vårt försvar är i dag förmågan att både ge och ta emot civilt och militärt stöd vid angrepp och kriser. Att vår militära utrustning och infrastruktur redan i hög grad är kompatibel med Natostandard och våra demokratiska grannländers system är därför av mycket stor betydelse.

Ett av flera skäl till samarbete med våra nordiska och baltiska grannar är vårt gemensamma intresse för Östersjöområdet. Östersjön är ett nav för svensk och internationell handel och har genom historien ofta varit skådeplats för konflikter. Från Hansans tid, via den ryska ockupationen av Gotland 1808, till andra världskrigets ubåtskrig, har Östersjön spelat en central roll. Den moderna tidens undervattensinfrastruktur, såsom gasledningarna Nord Stream – nu förvisso ur funktion – har gjort situationen än mer komplex.

Mitt i detta strategiskt viktiga hav ligger Gotland. På grund av sitt läge har ön länge haft militär närvaro. Den militära verksamheten på ön avvecklades till stora delar efter det Socialdemokratiska försvarsbeslutet 2004 – ett beslut som byggde på den tidens föreställning om evig fred.

Under garnisonens aktiva tid fanns på ön artilleri, infanteri, pansar, luftvärn och kustartilleri. Sedan 2016 har Försvarsmakten åter permanent närvaro på Gotland. Stridsgrupp Gotland etablerades 2017 och Gotlands regemente återupprättades året därpå. Verksamheten på ön omfattar bland annat 181 pansarbataljonen, Militärregion Gotland och Gotlandsgruppen.

Tofta skjutfält, som togs i bruk första gången 1808, används återigen i stor omfattning. Återetableringen har dock varit kostsam. Miljardinvesteringar har behövt göras i nya militära anläggningar efter att det tidigare kasernområdet avyttrades till en billig peng. Det understryker vikten av att värna långsiktighet i försvarspolitiken, eftersom skattebetalarnas pengar ska hanteras varsamt.

Planerna framåt handlar om fortsatt utbyggnad och kapacitetshöjning. Regeringen har i december 2024 beslutat om en infrastruktursatsning där totalt 726 miljoner kronor tillförs Gotland för förstärkt försvarsinfrastruktur. Medlen är öronmärkta för bland annat

förråd och skärmtak och omfattar strategiskt viktiga anläggningar på Tofta skjutfält. Investeringen planerades över en sexårsperiod och är ett tydligt kvitto på att regeringen ser Gotlands roll som nyckel i det nationella försvaret.

Den återupptagna militära närvaron på Gotland är välkommen och höjer tröskeln för ett angrepp mot ön. Tillsammans med Natomedlemskapet stärker den vår avskräckningsförmåga. Men det är också viktigt att betona att försvarsförmågan behöver fortsätta växa. På sikt bör stridsgruppen utvecklas och kontinuerligt kompletteras med ytterligare lämpliga militära förmågor, samtidigt som det civila försvaret stärks.

I det sammanhanget är regeringens beslut i juni 2025 om att anskaffa det nya luftvärnssystemet IRIS-T SLM, till ett värde av omkring 9 miljarder kronor, av stor betydelse. Systemet kan skydda mot hot som drönare, helikoptrar, stridsflyg och kryssningsrobotar och kommer att utgöra ett viktigt tillskott för Gotlands försvarsförmåga. Med leveranser som inleds 2028 är det avgörande att denna satsning samordnas med investeringar i infrastruktur och logistik, så att systemet snabbt kan tas i bruk och bli fullt operativt.

Under sommaren 2026 inleddes också luftvärnsutbildning vid Gotlands regemente med stöd från Luftvärnsregementet. I oktober meddelade Försvarsmakten att Luftvärnsregementet ska etablera ett detachement på Gotland den 1 juli 2027, med utbildning inom både brigad- och territorialluftvärn. Det är ett välkommet steg som stärker förutsättningarna för uthållig bemanning och beredskap. Anskaffning av materiel måste följas av personal, utbildning och fungerande anläggningar.

En mekaniserad bataljon med förstärkningar som luftvärn och artilleri är en realistisk ambition. Men för att Gotland ska kunna husera över 1 000 soldater och erbjuda nödvändig infrastruktur – boenden, vägar, verkstäder, kontor, övningsfält, fiberoptik och försörjningssystem – krävs investeringar i materiel och anläggningar som sällan är politiskt uppmärksammade. Att dra bredbandskabel eller vattenledningar till ett skjutfält är inte lika medialt intressant som att presentera nya vapensystem, men minst lika avgörande.

Den permanenta närvaron på Gotland kräver långsiktig planering och robust infrastruktur. Vi kan i dag inte med säkerhet veta hur stora behov av energi och vatten som verksamheten på Tofta skjutfält kommer att ha 2040 eller 2050. Men att investera ordentligt från början är mer kostnadseffektivt än att bygga om och bygga till i efterhand.

Här möter det militära försvaret det civila. Gotland är både mittpunkt i Östersjön och en ö med begränsade förbindelser till fastlandet. Den reguljära flygtrafiken är koncentrerad till Visby flygplats, båttrafiken till Visby hamn och elöverföringen från fastlandet till två elkablar.

För att öka Gotlands förmåga att ta emot stöd vid kris behövs därför större redundans i transport- och energisystemen. En reservhamn som kan komplettera Visby hamn har länge varit angelägen, och den moderatledda regeringens arbete för att få en sådan till stånd är därför mycket välkommet. För att den utpekade hamnen i Kappelshamn ska kunna fylla denna funktion bör den utvecklas till SPOD-standard, för att även kunna ta emot allierade militära förstärkningar sjövägen.

Under 2026 har arbetet gått vidare. I vårpropositionen pekade regeringen ut reservhamnen på Gotland som en prioriterad del av de planerade investeringarna i transportinfrastruktur för totalförsvaret. I juni lämnade Fortifikationsverket och Sjöfartsverket in tillståndsansökan för om- och utbyggnaden i Kappelshamn. Projektet ska tillgodose både Försvarsmaktens behov och behovet av reservhamnskapacitet för den reguljära båttrafiken. Det är ett viktigt framsteg, men hamnen planeras tas i bruk först senast 2032. Fram till dess behöver beredskapen för störningar i Visby hamn säkerställas.

För att också Visby flygplats ska kunna bidra i händelse av kris eller krig behöver man ha möjlighet att ta emot större transportflyg, såsom Boeing C-17 Globemaster III. Sådana flygplan har redan landat i Visby, dock med dispens på grund av sin storlek. Frågan är därför hur flygplatsens kapacitet och uthållighet kan stärkas för återkommande tunga transporter, med tillräcklig bärighet, uppställningsytor, drivmedel och fungerande marklogistik. Vid ett väpnat angrepp skulle stora mängder materiel behöva transporteras till ön, och här kan tillgången till tung transportflygkapacitet vara helt avgörande.

Vidare finns långt framskridna planer för att stärka Gotlands elförsörjning och därigenom höja öns beredskap. Svenska kraftnät har, efter regeringens beslut i januari 2023 om en ny elförbindelse till Gotland, upphandlat en ny cirka 118 kilometer lång förbindelse mellan Oskarshamn och Gotland. Förbindelsen består av två 220 kV-kabelförband. Svenska kraftnät anger en preliminär budget för hela projektet på 9,8 miljarder kronor, och de nya kablarna ansluts till stamnätsstationer både på fastlandet och på Gotland. Den nya förbindelsen planeras tas i drift 2030 och är avgörande för att möta elbehovet på Gotland, i takt med elektrifiering och utbyggnad av förnybar energi.

Den moderatledda regeringen har även förstärkt försörjningsberedskapen. För 2026 fördelades drygt en miljard kronor till åtgärder inom livsmedels- och dricksvattenförsörjning, bland annat beredskapslager, robustare livsmedelsproduktion och kommunernas måltidsverksamhet. Den 1 juli 2026 trädde också den nya lagen om beredskapslager av varor i livsmedelskedjan i kraft. För Gotland är det särskilt angeläget att dessa nationella satsningar tar hänsyn till ö-läget. Mat, dricksvatten och andra nödvändiga förnödenheter måste helt enkelt finnas tillgängliga även när transporterna från fastlandet störs.

Här är värt att nämna att försörjningskedjor spelar roll, men att inget kan mäta sig med egen produktion. En viktig aspekt i att säkra livsmedelsförsörjningen i tider av kris är att säkerställa långsiktigt gynnsamma villkor för livsmedelsproducenterna.

Det måste sägas att Sveriges operativa förmåga stärks genom internationellt samarbete. Som Natomedlemmar bygger vi vår säkerhet tillsammans med andra. Men för att kunna ta emot större förband och öva på ett effektivt sätt krävs också att infrastrukturen på Gotland motsvarar dessa behov.

Sammanfattningsvis bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka både det militära och civila försvaret på Gotland. Den moderatledda regeringens satsningar innebär viktiga framsteg. Nu behöver de genomföras samordnat, så att nya militära förmågor får den civila infrastruktur och försörjning som krävs för att fungera. För hela Sverige är det av avgörande betydelse att vi har en robust förmåga att skydda strategiskt viktiga områden vid angrepp och kriser. Stockholm behöver försvaras, då staden är vårt politiska och administrativa centrum, hem för den centrala statsledningen och landets största befolkningskoncentration. Göteborg ska värnas eftersom stadens hamn är Skandinaviens största och en nyckel för försörjningen av både Sverige och våra nordiska allierade. Gotland är avgörande att hålla under svensk kontroll eftersom ön är själva låset i Östersjön och har stor betydelse för möjligheten att försvara Sverige och våra allierade i hela regionen. Detta bör ges regeringen till känna.

*Jesper Skalberg Karlsson (M)*